

แรงงานพม่า : คุณภาพชีวิตและการสร้างความหมายใหม่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
Myanmar Migrant Workers: Quality of Life and Creating a New Life
in Nakhon Si Thammarat Province.

เดโช แชนน้ำแก้ว

Daycho Khaenamkhaew

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช 80280
Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, 80280, Thailand

*Corresponding Author Email: Daycho_kha@nstru.ac.th

(Received: April 28, 2021; Accepted: August 23, 2021)

Abstract: This research aims to investigate the quality of life and inquire the workers of creating a new life of Myanmar migrant workers. Mixed methods and questionnaires were used to collect data from 350 Myanmar migrant workers. The data were analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation. Furthermore, qualitative information from in-depth interviews with 21 key purposive informants; Myanmar migrant workers, Thai friends, employers and government officers were also used to voice their views. The data were analyzed using descriptive analysis. The findings revealed that the quality of life of Myanmar migrant workers in terms of food consumption, clothes, housing, health, income and social relationships were at moderate level. With regards to creating a new life of Myanmar migrant workers, they had good relationship and speak more than two languages. They have enjoyed and integrated Thailand Burmese cultures, such as food and clothing. People in the community consider them friendly neighbors. They developed knowledge and work techniques through skill training or labor practice to improve their quality of life. They have proved themselves to be hardworking and helpful people.

Keyword: Myanmar migrant, workers quality of life, creating new meaning.

บทคัดย่อ: การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตและการสร้างความหมายใหม่ของแรงงานพม่า ศึกษาแบบผสมวิธีเชิงปริมาณมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แรงงานพม่าจำนวน 350 คน ใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพสัมภาษณ์เชิงลึกแรงงานพม่า เพื่อนร่วมงานคนไทย ผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมทั้งสิ้น 21 คน เลือกรูปแบบเจาะจงวิเคราะห์ข้อมูลโดยพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตของแรงงานพม่าในด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย สุขภาพ รายได้ และความสัมพันธ์ในสังคม โดยรวมทุกด้านเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และการสร้างความหมายใหม่ของแรงงานพม่า มีการสานสัมพันธ์และวัฒนธรรมผ่านการใช้ภาษามากกว่าสองภาษา พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมอาหารและการแต่งกายภายใต้รากฐานวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันเพื่อให้เห็นว่าเป็นเพื่อนบ้านที่เป็นมิตร มีความรู้และทักษะการทำงานจากการลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะ แรงงานนักปฏิบัติเพื่อสร้างเนื้อสร้างตัว พร้อมทั้งแสดงตนเป็นผู้มีน้ำใจในลักษณะคนหาเช้ากินค่ำเหมือนกัน

คำสำคัญ: แรงงานพม่า คุณภาพชีวิต การสร้างความหมายใหม่

คำนำ

แรงงานพม่า หรือ “แรงงานต่างด้าว” เดินทางมาทำงานในประเทศไทยเป็นเรื่องง่ายกว่า ในอดีตจึงไหลทะลักเข้ามาทำงานในประเทศไทย ซึ่งแรงงานพม่าเหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ของการเคลื่อนย้ายแรงงานในลักษณะปฏิสัมพันธ์กับอีกวัฒนธรรมหนึ่งผ่านการว่าจ้างแรงงานไปจนกว่าตนเองและครอบครัวจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หรือมีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมเกิดขึ้นในประเทศพม่า (Sattayathamrongthian and Panjatewakoop, 2016) เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ “AEC” ทำให้ภาวะการณ์ของโลกเปลี่ยนแปลงไป เกิดภาวะขาดแคลนแรงงานไทยเพิ่มมากขึ้นและทำให้นายจ้างคนไทยหันไปสนใจแรงงานพม่าเข้ามาทดแทนในระบบงานต่าง ๆ ของไทยให้ดำเนินต่อไปได้ โดยเฉพาะแรงงานพม่าได้กระจุกกระจายไปตามแหล่งงานที่มีความต้องการแรงงานในจังหวัดใหญ่ ๆ ของประเทศไทย

สำหรับจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น มีแรงงานพม่าที่เข้ามาทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายจำนวน 10,959 คน (Provincial Employment Office of Nakhon Si Thammarat, 2018) เนื่องจากแรงงานพม่าถือเป็นต้นทุนที่สำคัญในภาคการผลิตและการบริการที่สามารถปรับตัว เพื่อสร้างพื้นที่ความสัมพันธ์ทางสังคมได้ (Muhamad and Jaihoweweeraopong, 2018) มีทั้งแรงงานฝีมือ เป็นแรงงานที่ใช้ทักษะฝีมือในการทำงาน วิเคราะห์และแก้ไขปัญหาได้ แรงงานกึ่งฝีมือซึ่งต้องใช้ทักษะฝีมือในระดับพื้นฐาน และแรงงานไร้ฝีมือที่ทำงานตามคำสั่งและได้เท่านั้น แรงงานเหล่านี้มีความอดทน ขยัน และมีค่าแรงที่ต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานไทย ประกอบกับเริ่มให้มีการจดทะเบียนแรงงานพม่า ทำให้ไม่ว่าจะมองไปทางไหนก็พบแรงงานพม่า และคาด

ว่าจะมีเพิ่มมากขึ้นเพื่อทดแทนแรงงานไทยที่ขาดหายไป (Achawanitkun, 2003)

แต่การเข้ามาของแรงงานพม่าถูกมองว่า คือ “ตัวสร้างปัญหา” ก่อให้เกิดผลกระทบด้านต่าง ๆ ทำให้ควบคุมดูแลได้ยากและไร้คุณภาพชีวิต (Kunnu and Phasunon, 2015) อีกทั้งสื่อก็มักขยายเนื้อที่ข่าวด้วยการพาดหัวเหตุการณ์จนทำให้น่ากลัว เช่น “พม่าฆ่าโหด” เพื่อขยายข่าว โดยไม่รับผิดชอบต่อสังคมว่าจะรู้สึกรังเกียจอย่างไร แต่นั่นก็เป็นเพียงแค่ “ความหมายเก่า” ที่มองแรงงานพม่าในมุมมองหนึ่งเท่านั้น หากแรงงานพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่อยู่มาหลายสิบปีที่เกิด “การสร้างความหมายใหม่” หรือ “การปรับเปลี่ยนเพื่อสร้างการยอมรับ” สามารถสร้างเนื้อสร้างตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป และเติบโตในทุกกระดับและพร้อมที่ทำความเข้าใจในข้อจำกัดของการให้คุณค่าของการอยู่ร่วมกัน และเป็นมิตร (Rungmanee, 2017) ในลักษณะการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างถูกต้องและมีข้อตกลงเพื่อการอยู่ร่วมกันที่ปราศจากข้อขัดแย้ง (Suanchupon *et al.*, 2017)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง “แรงงานพม่า: คุณภาพชีวิตและการสร้างความหมายใหม่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ซึ่งตามประเด็นข้อคำถามที่ว่า คุณภาพชีวิตของแรงงานพม่าเป็นอย่างไร และการสร้างความหมายใหม่ของแรงงานพม่าเป็นอย่างไร สะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์เฉพาะของพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชให้ชัดเจน อธิบายให้เห็นความหลากหลายของแรงงานพม่าที่ในความเป็นจริงแม้จะมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และแรงงานพม่าเหล่านี้อาจไม่ได้หล่อหลอมเป็นกลุ่มก้อนเนื้อเดียวกันแต่ก็ถือสัญชาติพม่า งานวิจัยนี้จะทำให้เห็นคุณภาพชีวิตบนฐานความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติ เพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์

ต่อภาครัฐในการนำผลการศึกษาไปเตรียมความพร้อมและพัฒนาประเทศต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แรงงานพม่าที่เข้ามาทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายในจังหวัดนครศรีธรรมราชและสามารถสร้างความหมายใหม่ให้กับตนเองได้ แต่เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน สามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 เป็นรูปแบบทั่วไปสำหรับประมาณค่าเฉลี่ยประชากรที่น่าเสนอ (Dansawad and Lurdjariyaporn, 2021) คือ ใช้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 323 คน จึงสามารถประมาณค่าร้อยละ โดยมีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 350 ตัวอย่าง ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือ ไม่น้อยกว่า 323 ตัวอย่าง แล้วจึงเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลบนพื้นฐานจากกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่ายโดยบังเอิญ จนครบตามจำนวนที่ต้องการ (Manadee *et al.*, 2015) และมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 21 คน ได้แก่ (1) แรงงานพม่า จำนวน 7 คน คัดเลือกแบบเจาะจงแรงงานพม่าที่ทำงานในจังหวัดนครศรีธรรมราชมาไม่น้อยกว่า 10 ปี และเป็นแรงงานพม่าที่เข้ามาทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายและยินดีเข้าร่วมในการศึกษาวิจัย (2) เพื่อนแรงงานคนไทย 3 คน คัดเลือกแบบเจาะจงเพื่อนแรงงานคนไทยที่เป็นคนพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชและทำงานร่วมกับแรงงานพม่าไม่น้อยกว่า 10 ปี จนมีความคุ้นเคยและรักใคร่เสมือนคนในครอบครัว (3) ผู้ประกอบการ/นายจ้างของแรงงานพม่า จำนวน 5 คน คัดเลือก

แบบเจาะจงผู้ประกอบการ/นายจ้างที่จ้างแรงงานพม่ามาทำงานในจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 10 ปี และ (4) เจ้าหน้าที่ภาครัฐจำนวน 6 คน คัดเลือกแบบเจาะจงกลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและบริหารจัดการแรงงานพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานพม่าจากหนังสือเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดเป็นกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาวิจัย

1.2 สร้างแบบสอบถามตามกรอบที่กำหนดไว้ในข้อ 1 ตามวิธีการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งผู้ศึกษาได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ทักษะฝีมือแรงงานประสบการณ์การทำงานในประเทศไทย รายได้ต่อเดือนและสถานภาพการสมรส ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ด้านอาหารด้านเครื่องนุ่งห่ม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพด้านรายได้และด้านความสัมพันธ์ในสังคม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Numerical Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยกำหนดค่าของลำดับคะแนนและรายละเอียดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย และตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด

1.3 จากนั้นก็ดำเนินการเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน

โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 5 ท่านเพื่อพิจารณาการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือทั้งในด้านเนื้อหาและโครงสร้างของคำถาม นำแบบสอบถามเสนอที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและทดลองเครื่องมือ (Try-out) จำนวน 30 คน หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Cronbach Coefficient) โดยการวิจัยได้ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.775

1.4 นำแบบสอบถามที่ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกจ่ายให้กลุ่มตัวอย่างจริงในการศึกษาวิจัยต่อไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นเพื่อสัมภาษณ์เฉพาะเกี่ยวกับการสร้างความหมายใหม่ของแรงงานพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ด้านการสานสัมพันธ์และวัฒนธรรม ด้านความรู้และวิถีคิด ด้านทักษะการทำงานและอาชีพ และด้านการสร้างโอกาสและเป้าหมายร่วมกัน เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์จะใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไว้แล้ว ซึ่งเป็นแบบในการถามกับผู้ให้สัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์จะใช้คำถามจากแบบสัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์เหมือนกันหมดทุกคน มีลักษณะยืดหยุ่นและถามไปตามแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้มีข้อดี คือ สามารถจัดหมวดหมู่ข้อมูลได้ง่าย และสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้และนำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญไปตรวจสอบและนำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมา

ปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมเพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม คือ การสังเกตที่ผู้สังเกตเข้าไปทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มแรงงานพม่าที่ถูกศึกษา ขณะเดียวกันก็สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม คือ การสังเกตที่ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่ภายนอกไม่เข้าไปร่วมในกิจกรรมบางกิจกรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

1.2 ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเสนอต่อผู้ประกอบการ/นายจ้างของแรงงานข้ามชาติเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย

1.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกจ่ายแบบสอบถามไปยังกลุ่มเป้าหมายจำนวน 350 คนและรับแบบสอบถามกลับคืนมา

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้วิจัยจะติดต่อก่อนการส่วนตัวก่อนเพื่ออธิบายถึงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ และขั้นตอนต่าง ๆ รวมถึงนัดวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ และแนบเอกสารข้อมูลสำหรับเตรียมตัวก่อนสัมภาษณ์

2.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชและนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่จะสัมภาษณ์

2.3 ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์แรงงานพม่า เพื่อแรงงานคนไทยผู้ประกอบการ/นายจ้างของแรงงานพม่าและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมทั้งสิ้น 21 คน โดยมีขั้นตอน

การดำเนินการ คือ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ พร้อมทั้งขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงภาพประกอบในขณะที่สัมภาษณ์ รวมทั้งมีการแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลทราบว่าข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงภาพและเสียงที่บันทึกไว้นั้น ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับและหากประเด็นใดที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ให้บันทึกภาพและเสียง ผู้วิจัยก็จะไม่บันทึกตามความประสงค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

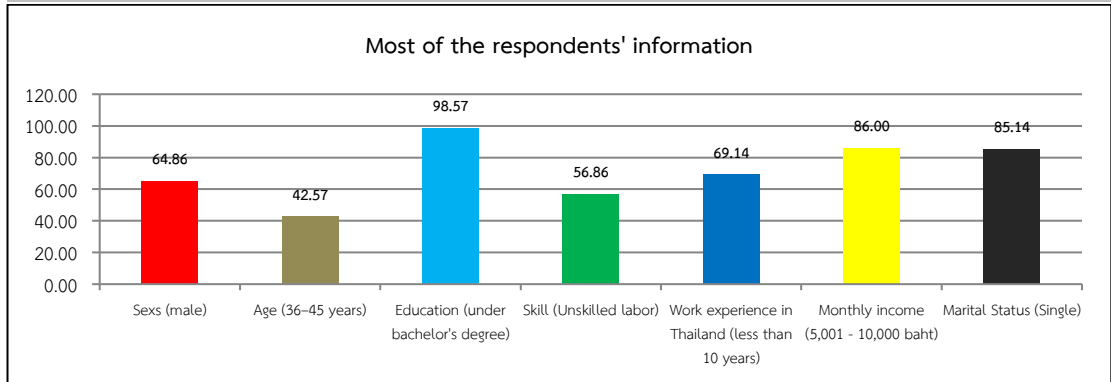
1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ และแปลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้สถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ (Frequency and percentage) เพื่อใช้อธิบายความถี่และร้อยละของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean and Standard Deviation) โดยใช้อธิบายค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อใช้อธิบายค่าความแปรปรวนของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการสร้างความหมายใหม่ของแรงงานพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล จำนวน 21 คน เพื่อนำสาระสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้วสรุปประเด็นที่สำคัญ ๆ แล้วนำเสนอโดยการพรรณนา

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นผู้ตอบแบบสอบถาม

เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้ว ทำให้การเคลื่อนย้ายของแรงงานพม่าเข้ามาทดแทนการทำงานของแรงงานไทย โดยเฉพาะบางสาขาอาชีพที่คนไทยหลีกเลี่ยงหรือไม่ทำงานนั้น ทำให้แรงงานพม่าสามารถเข้ามาทำงานในประเทศไทยได้ซึ่งพบว่าแรงงานพม่าส่วนใหญ่เป็นเพศชายและอายุระหว่าง 36-45 ปี เพราะต้องทำงานที่ต้องใช้แรงงานหรือใช้พลังกำลังในการทำงานเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรี เนื่องจากการทำงานที่ใช้แรงกายเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับเข้าสู่การทำงานเพื่อหาเงินหรือจำเป็นต้องทำงานสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว ทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษาหรือไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ ทั้งนี้ การเข้ามาของแรงงานพม่าในอดีต มักจะหลบหนีเข้ามาทำงานในประเทศไทยจำนวนมาก แต่มักจะมาแบบผิดกฎหมาย จึงทำให้ถูกผลักดันให้กลับสู่ประเทศต้นทางจำนวนมากโดยภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการ ในขณะที่เดียวกันก็พยายามผลักดันให้แรงงานพม่าที่พร้อมเข้ามาทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายในลักษณะการทำ MOU เข้ามาทำงาน ซึ่งกลายเป็นช่องทางให้แรงงานพม่าไหลทะลักเข้ามาทำงานในไทยเป็นจำนวนมาก แต่มักมีสถานภาพโสดเพื่อความคล่องตัวในการเคลื่อนย้ายไปทำงานยังสถานที่ต่าง ๆ และประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี เพราะเพิ่งเข้ามาทำงาน แต่กลับกลายเป็นว่า แรงงานพม่าเหล่านี้เป็นเพียงแรงงานไร้ฝีมือที่ได้รับเงินเดือนตามกฎหมาย คือ รายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,001-10,000 บาท เท่านั้น (Graph 1)

Graph 1 Most of the respondents' information

2. ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตของแรงงานพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} เท่ากับ 3.43, S.D. เท่ากับ 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านอาหารอยู่ในระดับมาก (\bar{X} เท่ากับ 3.67, S.D. เท่ากับ 0.58) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์ในสังคมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} เท่ากับ 3.45, S.D. เท่ากับ 0.63) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเครื่องนุ่งห่มอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} เท่ากับ 3.27, S.D. เท่ากับ 0.57) จากผลการศึกษา คุณภาพชีวิตในทุกด้านอยู่ระดับปานกลาง ซึ่งยังไม่ครอบคลุมตามความต้องการขั้นพื้นฐาน มีเฉพาะด้านอาหารเท่านั้นที่อยู่ในระดับมาก ซึ่งบ่งชี้ได้ถึงการบริโภคอาหารที่ปรุงสุกใหม่อยู่เสมอ สามารถจัดหาอาหารได้สะดวกทุกเวลา บริโภคอาหารได้อิ่ม หรือตามที่ต้องการได้

3. ผลการศึกษาการสร้างความหมายใหม่ของแรงงานพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช

การสร้างความหมายใหม่ของแรงงานพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ (1) การสานสัมพันธ์และวัฒนธรรมที่ก่อเกิดเป็นความเข้าใจกันได้ทางวัฒนธรรมและพร้อมที่จะประสานความสัมพันธ์

ภายใต้ความหลากหลายทางชาติพันธุ์เพื่อการอยู่อาศัยร่วมกัน ทั้งคนในชุมชนเองและแรงงานพม่าในลักษณะการสะท้อนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กัน ซึ่งก้าวข้ามพรมแดนของความแตกต่างของเชื้อชาติหรืออยู่เหนืออคติด้านชาติพันธุ์ ในเรื่องของการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารได้มากกว่าสองภาษา แต่ก็รักษาภาษาของตนเอง เพื่อใช้สื่อสารกันเองในกลุ่มแรงงานพม่าด้วยกัน ทำให้สามารถสื่อสารเป็นกลุ่มได้ผ่านเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงานที่เป็นแรงงานพม่า เปิด YouTube ดูหนังไทย หรือฟังเพลงไทย เพื่อเข้าใจภาษาไทยและสื่อสารกับนายจ้างอย่างคล่องแคล่ว ในขณะที่มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมการบริโภคอาหารแบบผสมผสาน แต่ก็รักษาวัฒนธรรมการบริโภคอาหารตามรากฐานวัฒนธรรมของแรงงานพม่าควบคู่กันไป อีกทั้งมีการแต่งกายที่งดงามตามบริบทของโอกาส สถานที่และกาลเทศะ แต่ก็สื่อถึงความงดงามการแต่งกายได้อย่างบูรณาการ อีกทั้งยังมีความเชื่อและประเพณีที่มีความหลากหลาย แต่ก็เข้าใจกันได้เพราะมีรากฐานทางวัฒนธรรมที่คล้ายคลึง รวมถึงการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาอย่างเข้มข้น เพราะแรงงานพม่ามีความเลื่อมใสในพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด ในขณะที่มีการเล่นกีฬาและนันทนาการเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชนจากการชักชวนโดยเพื่อนคนไทย (2) ความรู้

และวิถีคิด เป็นการส่งเสริมสมรรถนะในความรู้ความสามารถเพื่อความชำนาญอย่างมีศักยภาพ และการมองโลกอย่างเป็นสากลบนฐานความเชื่อว่ามีมนุษย์สามารถพัฒนาได้ที่ส่งผลกระทบต่อสังคม ภายใต้การมีความรู้และมีทักษะในการทำงานจากการอยู่ร่วมกันมาอย่างยาวนานทำให้สถานภาพทางสังคมบางประการเปลี่ยนไป ในขณะที่มีน้ำใจไมตรีต่อเพื่อนร่วมแรงงานและคิดว่าเป็นพี่น้องร่วมแรงงานเหมือนกัน เช่น การสอนงาน การเป็นล่ามให้นายจ้างหรือเพื่อนแรงงานที่เข้ามาทำงานใหม่จนกลายเป็นที่รักใคร่นายจ้างและเพื่อนร่วมแรงงาน อีกทั้งแรงงานพม่ายังมีความขยัน รับผิดชอบหน้าที่และความรับผิดชอบจนเป็นที่ไว้วางใจของนายจ้าง รวมถึงมีรายได้และเงินออมไว้เพื่อเป็นหลักประกันทางการเงินจนได้รับการขึ้นชื่อว่ารู้จักวางแผนอนาคตของตนเอง พร้อมทั้งรู้จักประหยัด พอประมาณ พึ่งตนเองและสร้างอาชีพหรือรายได้เสริมโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น (3) ทักษะการทำงานและอาชีพ โดยการพัฒนาศักยภาพการทำงานให้กับแรงงานพม่ามากขึ้นเพื่อก่อเกิดการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานระหว่างประเทศให้สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานและอาชีพ เชื่อมประสานในลักษณะเครือข่ายการทำงานได้ ซึ่งแรงงานพม่าสามารถยอมรับและแลกเปลี่ยนเทคนิคในการทำงานให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์จริงของการจ้างงานได้ พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพฝีมือแรงงานจากการเรียนรู้เทคนิคในการทำงานแบบอื่น ๆ เพื่อสะสมประสบการณ์ โดยการอบรม และลงมือปฏิบัติจริง ทั้งก่อนทำงาน ระหว่างทำงานและหลังทำงาน อีกทั้งแรงงานพม่าไม่เกียจงาน ทำงานในลักษณะที่แรงงานคนไทยไม่ทำและทำงานร่วมกับทุกคนได้ ซึ่งอีกไม่นานแรงงานพม่าก็จะกลายเป็นช่างที่มีทักษะระดับสูง และ (4) การสร้างโอกาสและเป้าหมายร่วมกัน ผลการศึกษาพบว่า

แรงงานพม่าสามารถสร้างเนื้อสร้างตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไปท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม บังคับให้เห็นถึงมุมมองของแรงงานไทยหรือคนในชุมชนถึงการยอมรับการสร้างความหมายใหม่ให้เกิดขึ้น ทำให้ความรู้สึกด้านลบของแรงงานไทยที่มีต่อแรงงานพม่าลดลง เพราะคิดว่าเป็นเพื่อนแรงงานเหมือนกัน ไม่ได้น่ารังเกียจหรือน่ากลัวแต่อย่างใด และพร้อมที่ประสานความสัมพันธ์เพราะมีบทบาทที่สามารถยอมรับได้ ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญที่แรงงานพม่าจะได้รับการดูแลในคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยเฉพาะด้านจิตใจที่ชุมชนเกิดการยอมรับและเข้าใจในกลุ่มแรงงานพม่ามากขึ้นได้ เช่น แต่งกายถูกต้องตามระเบียบการทำงาน ตรงต่อเวลา ขยัน และทำงานร่วมกับเพื่อนแรงงานคนอื่นได้ ซึ่งทำให้ชุมชนมีศักยภาพและประโยชน์ที่ได้รับร่วมกันจากการเชื่อมโยงถึงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและรักษาความสามารถในการแข่งขันไว้ได้ ทดแทนแรงงานไทยที่ขาดแคลน และในอนาคตจะมีการจ้างงานแรงงานพม่าเพิ่มมากขึ้น ภายใต้การสร้างกฎกติกาและข้อตกลงร่วมกัน และข้อจำกัดในการอยู่ร่วมกันของผู้ประกอบการ คนในชุมชนและแรงงานด้วยกันเพื่อสร้างพื้นที่สำหรับสร้างความรู้สึกที่ดีและเป็นมิตรต่อกันให้สามารถอยู่ร่วมกันแบบพี่น้องได้ หากผิดกฎกติกาและข้อตกลงร่วมกันจะมีบทลงโทษตามความหนักเบาของปัญหานั้น

วิจารณ์

จากการศึกษาคุณภาพชีวิตของแรงงานพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ด้านอาหาร ด้านเครื่องนุ่งห่ม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพ ด้านรายได้ และด้านความสัมพันธ์ในสังคมผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} เท่ากับ 3.43, S.D. เท่ากับ 0.38) อภิปรายผลได้ว่า แรงงานพม่าคิดเห็นว่าคุณภาพชีวิตในทุกด้านยังไม่ครอบคลุมตามความจำเป็นขั้นพื้นฐานที่ควรจะได้รับอย่างเต็มที่ เนื่องจาก

ข้อจำกัดบางประการ ทั้งแรงงานพม่าเองและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Hungsiwong *et al.* (2014), Songtup and Thongsamsri (2017) และ Peab and Sripokangkul (2017) สรุปผลได้ว่า การดำเนินการด้านคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานพม่าในการทำงานได้รับความคุ้มครองขั้นพื้นฐานระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตทั่วไป รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ Waldrom (1994) ได้สรุปว่า คุณภาพชีวิตที่ครอบคลุมไปถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ตลอดจนการบำบัดโรคร้ายไข้เจ็บตามสมควร แก้อัตภาพ ไม่ว่าจะเชื้อชาติ สีดผิว เพศ ภาษา ศาสนา ชาติกำเนิดหรือสถานภาพทางสังคมที่สอดคล้องกับความเป็นเหตุผลของทุกคนในทุกที่และทุกเวลา ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานพม่าให้ครบทุกด้านคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและความเท่าเทียมของทุกคนในสังคม ทั้งนี้งานศึกษาที่ผ่านมาพบว่ามี การขยายตัวของแรงงานพม่าในไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่คุณภาพชีวิตของแรงงานพม่ามีความเฉพาะตัว ดังงานวิจัยของ Muhamad and Jaihoweewerapong (2018) สรุปผลว่า แรงงานพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช ถือเป็นต้นทุนที่สำคัญในภาคการผลิตและการบริการ ทำให้แรงงานพม่าเหล่านี้แสวงหาทางเลือกในการดำรงชีพปรับตัวสู่การทำงาน และพยายามสร้างพื้นที่เพื่อการต่อรองในสิทธิประโยชน์ในการเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตแรงงานพม่ามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

สำหรับการสร้างความหมายใหม่ของแรงงานพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ การสานสัมพันธ์และวัฒนธรรม มีการสานสัมพันธ์เพื่อความเข้าใจกันได้ทางวัฒนธรรมท่ามกลางความหลากหลายทางชาติ

พันธุ์เพื่อสะท้อนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Courtright *et al.* (1999), Nukkara and Benjarongkit (2018) และ Thangpitakkri and Srikraiphak (2019) ได้สรุปผลว่า เนื่องจากพื้นที่ประเทศไทยเมื่อเข้าสู่อาเซียนจะกลายเป็นพื้นที่ที่มีการเข้าอยู่อาศัยจากผู้คนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์อย่างมาก มีการไหลผ่านเข้ามาของผู้คนจำนวนมาก รวมถึงแรงงานพม่าที่เข้ามารับจ้างทำงานและอยู่อาศัยร่วมกัน ซึ่งแรงงานไทยและแรงงานพม่ามีการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่ก็สะท้อนทัศนคติต่อ 2 วัฒนธรรมไปในทิศทางเดียวกัน สามารถบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของตนเองได้ หรือวิถีชีวิตที่มีการปรับตัวให้อยู่รอดในสังคมใหม่ได้ในยามที่พลัดถิ่น รวมถึงการนับถือบรรพบุรุษ นับถือผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่เหนือธรรมชาติ รวมถึงยึดมั่นในคำสอนของศาสนาพุทธ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความจริงทางวัฒนธรรมและการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมในพื้นที่ปลายทางได้ในขณะที่มีความรู้และวิถีคิด ซึ่งเกิดจากความมุ่งมั่นเข้ามาทำงานด้วยความขยัน มีความรับผิดชอบ พึ่งตนเองและสร้างรายได้ภายใต้ความรู้และวิถีคิดของแรงงานพม่าเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ Chawtitsanawong (2013), Phimonruttanakan and Sungruksa (2017) และ Aianihon (2017) ได้สรุปว่า การสร้างความรู้เพื่อการพัฒนาสมรรถนะแรงงาน ภายใต้เหตุผลในการสร้างงานและการปฏิบัติงานตามแผนอย่างถูกต้อง เน้นเชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจที่ไม่กระทบหรือเป็นปัญหาต่อแรงงานไทยหรือปัญหาคนล้นงาน ซึ่งไม่ควรจะมองการย้ายถิ่นของแรงงานพม่าทางด้านลบ เพราะการย้ายถิ่นเป็นประโยชน์ทั้งต่อชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานและมีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศต้นทางและปลายทาง แต่ต้องยกระดับความรู้ในลักษณะที่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงเรื่องของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและกฎหมาย

ข้อบังคับเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาและแก้ปัญหาแรงงานพม่า ซึ่งเชื่อมโยงกับทักษะการทำงานและอาชีพเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติจริงจนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ประกอบกับความขยัน ไม่เลือกงานและทำงานอย่างเต็มที่ ซึ่งหากไม่มีแรงงานพม่าแล้ว งานบางอย่างก็จะไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Jetsadulak and limbunsung (2017) ได้สรุปว่า ทักษะคติเกี่ยวกับแรงงานพม่าเปลี่ยนแปลงไปที่ไม่ได้เข้ามาแย่งงานคนไทย แต่เป็นความจำเป็นทางเศรษฐกิจไทยต้องอาศัยแรงงานพม่า เพราะขาดแคลนแรงงานไทย เนื่องจากคนไทยเลือกงาน อีกทั้งแรงงานพม่าก็ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ เข้าทำงานและเลิกงานตามเวลากำหนด เป็นตัวอย่างให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้ ทั้งนี้ก็ควรต้องปรับระบบคิดและทักษะการทำงานให้สอดคล้องกับปัจจุบันมากขึ้น โดยการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพและการฝึกเสริมทักษะเพิ่มศักยภาพฝีมือแรงงานให้มีมาตรฐานมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานของประเทศไทยในอนาคตอีกด้วย ซึ่งเหมาะสำหรับการสร้างโอกาสและเป้าหมายร่วมกันที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน ในมุมมองการเป็นเพื่อนแรงงานเหมือนกัน ภายใต้กฎกติกาและข้อตกลงร่วมกันอย่างเป็นมิตร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Makcharoen (2018) ได้สรุปว่าการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการแรงงานพม่าด้วยการให้น้ำหนักไปที่ความมั่นคงของมนุษย์เพิ่มขึ้น รวมทั้งปรับเปลี่ยนวาทกรรมในการมองภาพแรงงานพม่าจากภัยคุกคามมาเป็นกลไกขับเคลื่อนสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและลดอคติของประชาชนคนไทยในชุมชนที่อาศัยอยู่ร่วมกับแรงงานพม่า

สรุป

จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่า คุณภาพชีวิตของแรงงานพม่า ได้แก่ ด้านอาหารอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านเครื่องนุ่งห่ม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพ ด้านรายได้และด้านความสัมพันธ์ในสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ทำให้การเข้ามาทำงานของแรงงานพม่าสร้างความหมายใหม่ให้เกิดการยอมรับ ได้แก่ การสานสัมพันธ์และวัฒนธรรมความรู้และวิถีคิด ทักษะการทำงานและอาชีพ และการสร้างโอกาสและเป้าหมายร่วมกัน ทำให้เกิดความหมายใหม่ในระดับต่าง ๆ ทั้งบนพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่ส่วนรวม ได้แก่ “มีวัฒนธรรมร่วม ความรู้ต่อยอดได้ ทักษะทำงานสูงและก่อประโยชน์ภาคแรงงาน” ทำให้แรงงานพม่ากลายเป็นทุนทางมนุษย์ที่สำคัญในทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก

เอกสารอ้างอิง

- Achawanitkun, K. 2003. Status of knowledge about migrant workers in Thailand and the direction of research that should be considered. Nakhon Pathom: Institute for population and social research, Mahidol University. (in Thai).
- Aianihon, P. 2017. Foreign workers: Administration and management in Thailand. *Journal of Arts Management*, 2 (2): 177-132. (in Thai).
- Chawtitsanawong, K. 2013. Way of life and the existence of foreign workers in Thai society Om Yai municipality, Sam Phran district, Nakhon Pathom province. Nakhon Pathom : Silpakorn University. (in Thai).

- Courtright, J.A., G.T. Fairhurst and L.E. Rogers. 1999. Interaction patterns in organic & mechanistic system. *Academy of Management Journal*, 32 (4): 773-902.
- Dansawad, N. and P. Lurdjariyaporn. 2021. A general ratio type of exponential estimator for estimating the population mean under simple random sampling using the information of auxiliary variable. *Journal of Research and Innovation in Science and Technology*, 2(2): 1-15. (in Thai).
- Jetsadaluk, W. and S. limbunsung. 2017. Management of foreign workers of chotiwat company, hat yai public company limited, mueang district, ranong province. *Veridian E-Journal*, Silpakorn University, 10(3): 2027-2040. (in Thai).
- Kunnu, W. and P. Phasunon. 2015. The impact of burmese workers in Surat Thani. *Journal of Humanities and Social Sciences*, Thaksin University, 10(1): 75-94. (in Thai).
- Makcharoen, P. (2018). Myanmar migrant workers situation in Nakhon Pathom province: Problems and coexistence in the community. *Burapha Journal of Political Economy*, 6(1): 63-94. (in Thai).
- Manadee, A., T. Sakesan and P. Sompong. 2015. The effect of incongruence among sample size determination, sampling methods and statistical analysis on accuracy and precision of parameter estimation: A case study of an invariance measurement model. *Ratchaphruek Journal*, 13(2): 69-75. (in Thai).
- Muhamad, C. and D. Jaihoweweeraopong. 2018. Education, Livelihoods and adaptation of burmese migrant workers in Nakhon Si Thammarat to support ASEAN community. *Narkbhut Paritat Journal*, 10 (Special): 236-247. (in Thai).
- Nukkara, P. and Y. Benjarongkit. 2018. Intercultural communication in the employment of Myanmar workers in the southern of Thailand. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 26(52): 166-187. (in Thai).
- Peab, W. and S. Sripokangkul. 2017. Situation and disparity in quality of life of Cambodian migrant workers in Sa Kaeo province. *Veridian E-Journal*, Silpakorn University, 10(2):189-204. (in Thai).
- Phimonruttanakan, S. and N. Sungruksa. 2017. Lifes of Myanmar migrant workers in Khlong Sam, Bangkok. *Veridian E-Journal*, Silpakorn University, 10(2): 2420-2439. (in Thai).
- Provincial Employment Office of Nakhon Si Thammarat. 2018. Executive summary of labor situation in Nakhon Si Thammarat province. Nakhon Si Thammarat: Office of Nakhon Si Thammaratprovince. (in Thai).

- Rungmanee, S. 2017. Ethics in coexistence and employment of neighboring workers of small-medium enterprises in communities along the mae klong river. *Journal of Humanities and Social Sciences*,34(2): 193-216. (in Thai).
- Sattayathamrongthian, M. and P. Panjatewakoop, 2016. Expedition mode of Myanmar workers in Thailand: A case study of Myanmar workers in Samut Sakhon. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and Social Sciences*, 36(4): 36-49. (in Thai).
- Songtup, A. and W. Thongsamsri. 2017. Development of factors affecting the quality of life of foreign workers in Kantang district, Trang province. *Academic of Eastern Asia University Journal, Edition of Science and Technology*, 11 (2): 191-206. (in Thai).
- Suanchupon, A., S. Banchirdrit. and I. kaochai. 2017. Foreign labor problem management by community participation in Pathum Thani province. *Research Journal and Development of Valaya Alongkorn, the Royal Patronage, Humanities and Social Sciences*, 12(2): 145-157. (in Thai).
- Thangpitakkri, A. and R. Srikraiphak, 2019. A study of folklore knowledge in indigenous ethnic groups that affects process of citizenship consciousness development in community: A case study of Si Sa Ket province. *Journal of Community Development and Life Quality*, 7(2): 115-122. (in Thai).
- Hungsiwong, J., V. Yakun, P. Jirakraisiri. and K. Kanjanapokin. 2014. Management of labor for the quality of work life among the burmese migrant workers in Samut Sakhon province. *Journal of Nakhon Phanom University*, 4(3): 33-42. (in Thai).
- Waldrom, J. 1994. *Theories of Rights*. Oxford: Oxford University.
-